

Žitkovské bohyně

Kateřina Tučková

divadelní adaptace
úspěšného knižního bestselleru

TYJÁTR
HORAŽDOVICE

Účinkují:

Dora Idesová — Lenka Štěpáníková

Terézie Surmenová — Ivanka Petrusová

Janigena, Fuksena, ppor. Novotná — Klára Šťastná

Irma Kabrhelová, Poutnice — Marie Vaněčková

Irena Idesová, Vychovatelka Hrtoňová — Lucie Listopadová

Josefina Mahdalová, Žena ze sociálky — Marie Šťastná

Kateřina Shánělka, Ingeborg Pitínová — Libuše Mužíková

Alžběta Baglářová — Božena Saláková

Jindřich Švanc, Matyáš Ides, Josef Kadlček — Martin Petrus

Jakoubek Ides, Josef Kovačín — Jiří Janouškovec

Josef Hofer, farář, MUDr. Ivan Kalousek, Josef Janča, Archivář — Vladimír Šlechta

Josef Machala, Vyšetřovatel Gorčík, Prof. Rozmazal — Stanislav Sekyra

Text sledují: Květa Koudelková a Alena Podlešáková

Inspice: Zdena Cabanová a Denisa Němcová

Světla: Jaroslav Staněk, Václav Burda

Zvuk: Karel Šťastný

Scéna: Karel Šťastný, Josef Chalupný a Vlastimil Král

Kostýmy: Marie Šťastná

Divadelní úprava a režie: Karel Šťastný

Veškerá autorská práva zastupuje HOST – vydavatelství, s. r. o.

Premiéra: 7. února 2015

Žitkovské bohyně

Chceme Vám vyprávět příběh Dory Idesové, dcery a neteře jedněch z posledních vesnických vědem, které ještě donedávna působily v odlehlé kopcovité oblasti Moravských Kopanic. Těmto vědmám se zde říkalo bohyně. Ne snad proto, že by pocházeli z nebeských výšin Svargy nebo Ásgardu, ale pro jejich umění „bohovat“, tedy vyžádat si při svém léčení, věštění a čarování pomoc od Boha. První historické stopy po bohyních lze vysledovat až do sedmnáctého století, kdy proběhl čarodějnický proces s bojkovickými bohyněmi Kateřinou Shánělkou a Kateřinou Divokou. Historie bohyní je ovšem jistě mnohem starší a sahá svými kořeny až do věku pohanského. Přestože bohyně praktikovaly své umění v rámci katolické víry (chodily pravidelně do kostela a při svých rituálech se obracely na Boha, Ježíše Krista, Ducha Svatého, Pannu Marii apod.), nelze si nepovšimnout, že většina jejich dovedností je naprosto nekatolická. Bohyně věští z odlévaného vosku, léčí pomocí bylin a zařikávání, vyrábějí amulety, mluví s duchy mrtvých, zažehnávají bouře, dokážou vypátrat zloděje a ztracené předměty, provádějí milostnou magii apod. Pohanské kořeny bohování pak ještě více naznačuje víra bohyní ve zvláštní význam a sílu některých vodních pramenů a stromů, rituální nahota při sběru bylin o svatojánské noci, pevná víra v domovního hada ochránce a svěcení čtvrtka, jako posvátného dne. Zákazy svěcení čtvrtka (Perunova či Donarova dne) ostatně vydávala církev v Evropě už od 8. století. V tento den se nesmělo podle tradice předků příst, prát, péct chleba apod. Bohuslav Balbín ve svém spisu *Miscellanea hiistorica regni Bohemiae* z roku 1681 například také říká, že ženy pověřivé ve čtvrtek večer připravují zbytky jídla pro skřítky.

Pohanské bohování přežilo skryto za křesťanským pláštíkem na Moravských Kopanicích celá staletí. Křesťanská vrchnost bohyně většinou tolerovala. Občas se sice objevil nějaký fanatický Kristův stoupenec, který v bohování zavětil síru z pekla, ale po většinu času asi farářům a vrchnosti stačilo, že bohyně chodí na mše a ke zpovědi a dávají křtít své děti a nechávali je na pokoji. Leckterý pán ostatně rád využil jejich služeb. Schopnosti bohyní byly vyhlášené a putovali k nim mnozí klienti až třeba z Polska nebo Maďarska.

Bohyně přežily celkem dobře i druhou světovou válku, neboť Himmlerovo SS-Hexen-Sonderkommando v nich spatřovalo pozůstatky starogermánských kněžek. Esesáckí etnografové studovali jejich činnost a nadšeně hledali spojnice němčiny a místního kopanického dialektu. Smrtnou ránu zasadily bohyním až komunisté, kteří v nich spatřovali tmářky a živly nepřátelské režimu, které nezákonně podnikají a obohacují se na úkor socialistické společnosti. Česká Státní bezpečnost byla pro bohyně paradoxně mnohem vážnějším nepřítelem než němečtí okupanti. Tlak státních orgánů a zároveň postupné pronikání „moderní civilizace“ i na kdysi odlehlá místa Bílých Karpat, tak znamenalo neodvratný konec bohování na Kopanicích. Umění bohovat se tu po celá staletí vždy předávalo z matky na dceru. Nová bohyně musela zdědit zvláštní nadání a zároveň být v umění vyučena. Děti posledních kopanických bohyní se však již odmítly učit a tak bohování zaniklo v roce 2001 se smrtí poslední pětadevadesátileté bohyně ze Starého Hrozenkova, Irmy Gabrhelové.

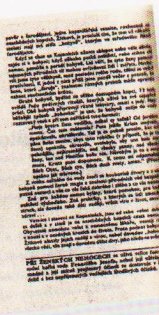
Žitkovské bohyně...

Sama autorka říká že asi 80 % příběhu jsou fakta a 20 % fikce. Vymyšlená je především sama hlavní hrdinka Dora Idesová, kterou autorka stvořila, aby celý spleť příběh žitkovských bohyň propojila v jeden celek. Celý děj se zakládá na pravdivých událostech a i mnoho jmen protagonistů je totožných s realitou. Jistě stojí za zmínku, že výrazným zdrojem tvůrčí invence se spisovatelce stal i v našem kraji velmi známý a lidmi vyhledávaný páter Ferda ze Sušice, jehož nelehký život v době vlády komunismu byl paní Tučkové velkou inspirací.

lyní chci využít alespoň malého prostoru, abych poděkoval všem hercům, kteří se nebáli se se mnou do tohoto projektu zapojit. Zpočátku to byla jistě velká odvaha a mnoho kroků do neznáma. Děkuji všem, kteří se podepsali pod dnešním představením a vydrželi to se mnou až do „finále“. Cesta to byla strastiplná, plná hledání otázek, ale jsem pevně přesvědčený, že nám všem stála za to. Mám radost, že oni si Žitkovské bohyně obtiskli ve svých srdcích.

řekují i všem sponzorům, bez kterých bychom se nemohli do nácvičku této hry pust. Ačkoli se to nezdá, náklady na tuto premiéru nebyly vůbec zanedbatelné. Proto velké díky i Vám!

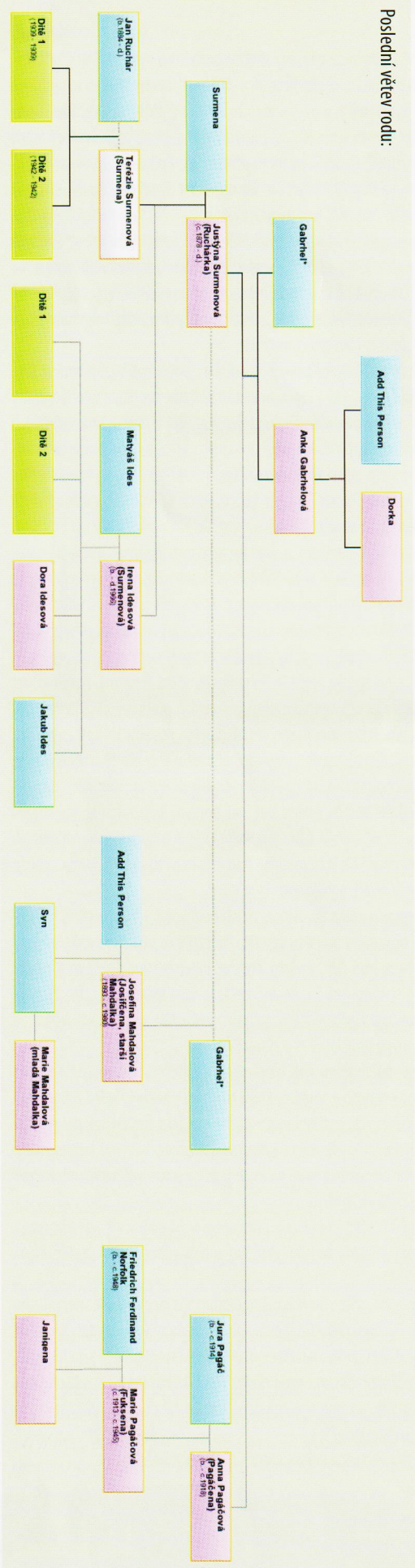
Řejeme Vám příjemný zážitek a krásný večer s Tyiátreu Horažd'ovice!

Kořeny rodu:

Kateřina Šhánělka → Kateřina Divoká → Žuzka Poláška ... Marie Juračka → Kateřina
✓ Marie Gorčíková → Anna Struhárka (Chupatá) → Irma Gabrhelová
✓ Dorka

Poslední větév rodu:

Poděkování partnerům a sponzorům, kteří podpořili vznik této inscenace:

mlýn a krupárna MRSKOŠ, s. r. o. • LYCKEY CULINAR, a. s. • BRABEC, MLÝN HORAŽDOVICE – ZÁŘEČÍ, s. r. o. • Stavby VICHR, s. r. o. • TERASO Horažďovice, s. r. o. • ELIKA spol. s r. o. • IDEALSPED Šanta & Metlička • Grafické studio Kolář & Kutálek • VESNA – Jana Petříková • Kulturní středisko Libuše Mužíková • Město Horažďovice